

Oponentský posudek diplomové práce Michaely Petránkové *Tváří v tvář ztrátě: Figury ztráty v poválečné středoevropské literatuře*

ÚČLLV FF UK, Obor Komparatistika

Předložená diplomová práce se věnuje produktivnímu tématu, jež nemůže být z rozsahových důvodů v práci daného rozsahu a typu vyčerpáno a pojednáno tak, aby jeho prezentace vytvářela komplexní obraz; v rámci daného žánru se diplomantka s tématem vyrovnává zralým a způsobem a ve výsledku předkládá práci, která nabízí řadu podnětných charakteristik, postřehů, ale i ucelenou argumentační a interpretační strukturu, jež umožňuje číst práci dialogicky, jako diskurs odměňující i z hlediska vlastních čtenářských nápadů.

Na práci oceňuji originální téma i pečlivou zacílenost, jež diplomantce umožňuje rozvíjet interpretační linii výkladu tak, že ji lze bez problémů sdílet a sledovat. Práce neodbíhá k tématům jiným, byť jakkoli souvisejícím, a vyznačuje se dostatečnou mírou sebereflexe autorčiny pozice. S tím souvisí i adekvátní prezentace interpretovaných děl, která jsou představena tak, že interpretační postup může sledovat i čtenář, který je nemá ve své živé paměti v komplexní podobě. V tomto ohledu se mi jako funkční jeví i poměrně velká míra citátů, které text uměle neprodužují ani neilustrují evidentní závěry; tyto citáty jsou integrálně začleněny do interpretačního výkonu. Oceňuji i pečlivou argumentaci vymezující výběr analyzovaných autorů a děl; kritéria zde uplatněná jsou vesměs komparativně funkční a podložená.

Z hlediska užití argumentace a odborného uvažování o literatuře si nad textem kladu jen několik dílčích otázek, jež bych rád slyšel zodpovězeny či vysvětleny během obhajoby:

- 1) „Protagonistu chápe ve smyslu vědomí, které o sobě říká „já“ a literárně tak zastupuje autora“ (s. 12). Proč musí a má textové „já“ automaticky zastupovat právě a jenom autora?
- 2) Oněch sedm figur, jež diplomantka na základě vybraných děl nachází a popisuje, je relevantním závěrem. Nad některými z nich si však kladu otázku, nakolik jsou specifické pro daný žánr „řeči svědectví“ o ztrátě a nakolik platí univerzálně pro jakýkoli literární diskurs; jmenovitě mi jde o figuru první („v jazyku může prosvítat nechtěné“, s. 90) a figuru pátou („jazyk obsahuje již vepsané struktury moci“, s. 91). Proto se ptám: Jsou-li tyto figury vskutku univerzálními rysy jakéhokoli psaní (jak se já – možná neoprávněně – domnívám), má je smysl uvádět jako specifické pro tento typ literatury?

K práci mám několik drobných výhrad:

a) Z hlediska textace mi přijde zbytečné vyznačovat citáty zdvojeně, tj. uvozovkami a ještě kurzívou, jak se to činí v Úvodu práce (a poté už ne). Kurzívu je dobré šetřit pouze na

vyznačování titulů knih, časopisů apod. Sjednotit by se mělo i značení vynechávek, které kolísá mezi trojtečkou v kulaté nebo hranaté závorce. Hranatá je to správné řešení.

b) Práce volí esejistickou dikci, což je zcela v pořádku vzhledem k tématu i způsobu argumentace. Někdy ale volba lexika ulpívá na pomezí odborného a intuitivního pojmenování a komunikace ztrácí na zřetelnosti. Konkrétně těmito označením, jež se jeví jako termíny, jejichž náplň či reference je nicméně zastřená, nerozumím: „narativní tvary“ (s. 11); „subtext“ („Ztráta se bude projevovat jako subtext“, s. 22); „v jeho diskursivní praktice“ (s. 92).

c) V práci se vyskytuje přiměřené množství jazykových chyb; neruší přímo čtení, ale jistě by byly odstranitelné: „Navzdory velkému bohatství literárních reprezentací ztráty ve dvacátém století se tato práce“ (s. 12; chybně umístěné čárky dále už neeviduji, ale právě jejich opakovaný výskyt na místě, kde být nemají, je největším jazykovým nešvarem práce). „Herman Broch“ (s. 14). „Gilles Deleuze“ (s. 16). „Herta Müllerová“ (s. 18). „Tyrtaiaze Sparty“ (s. 19). V pozn. č. 28 na s. 20 není titul uvedeného díla vyznačen kurzívou. „Humber Humbert“ (s. 31). „Schönbergova“ a „Perrot Lunaire“ (s. 37). „Maurice Halbwachse“ (s. 84). I když diplomantka říká v úvodní poznámce (uvedené poněkud kryptickým názvem Seznam použitých zkratk), že „příjmení cizích autorek zakončuji na –ová pouze tam, kde se jedná o český překlad jejich knihy“ (s. 7), na s. 92 čteme Shoshana Felmanová, byť o referenci k nějakému českému překladu nejde.

d) V soupisu literatury (Bibliografie) není sjednocen způsob uvádění primární literatury. Některá díla jsou evidována včetně překladatelů, jiné přeložené tituly překladatele neuvádějí. U sekundární literatury je u anglických titulů někde dodržován úzus uvádět všechna plnovýznamová slova velkým písmenem, jinde je preferováno psaní malými písmeny.

Jistou dílčí výhradu mám i ke zvolenému stylu, jenž má místy tendenci směřovat k apodiktickým a poněkud afektovaným formulacím: „Jinými slovy nová narativní silueta, kterou pozoruji, zachycuje způsob [...]“ (s. 11); „Nezbývá než popsat, jakým způsobem budu svědectví zkoumat“ (s. 21, na samém začátku kapitoly; tam přece vždy „zbývá“ ještě takřka vše). „V jazyku žánru nové doby [...] jsem objevila mechanismy, které určují jeho povahu“ (s. 92). Tento dojem ale může být jen záležitostí subjektivní.

Práce dle mého soudu zcela splňuje kritéria kladená na žánr diplomových prací na našem ústavu. Přináší nové poznatky, jež je schopna argumentačně podložit a zřetelně artikulovat; dostatečně pracuje i s odbornou literaturou, jež je relevantní vůči zkoumanému tématu. Prokazuje, že diplomantka si osvojila ucelené a produktivní myšlení o literatuře a že je schopna vlastních, originálních výkladů; i její jazyková vybavenost se tu projevuje jako

velmi produktivní předpoklad. Proto tuto práci jednoznačně **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení známkou **výborně**.

V Praze dne 21. 1. 2013

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.